

Täysistunto

Torstai 2.4.2020 klo 22.15—23.12

3. Muu asia: Valtioneuvoston asetus ravitsemisliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi

Muu asia M 15/2020 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 10/2020 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 10/2020 vp. Nyt päätetään asetuksen voimassaolosta.

Valiokunnan puheenjohtaja Ojala-Niemelä.

Keskustelu

22.55 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perustuslakivaliokunnan arvioitavana on ollut valtioneuvoston asetus ravitsemisliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi. Asetuksessa säädetään alueista, joilla ravitsemisliikkeet on pidettävä suljettuina asiakkailta majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 3 a §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa. Arvioitava asetus on säädetty majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 3 a §:n 4 momentin ja valtioneuvostosta annetun lain 2 §:n nojalla. Majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 3 a § on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella.

Asetuksen 2 §:n säännöksessä, jossa määritellään maakunnat, joissa ravitsemisliikkeet on pidettävä suljettuina asiakkailta, luetellaan kohdissa 1—19 kaikki Suomen maakunnat. Perustuslakivaliokunnan mielestä asetuksen sääntely vastaa perustuslakivaliokunnan lausunnossa 7/2020 valtiopäivillä edellytettyä ja pysyy laissa säädetyn valtuutuksen puitteissa. Valiokunnan mielestä estettä asetuksen voimaantulolle ei ole.

Asetuksen perustelumuiotiossa perustellaan rajoituksen välttämättömyyttä maakunnittain. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen 31.3.2020 esittämän ja asetuksen liiteaineistona olevan arvion mukaan ravitsemisliikkeiden toimintaa rajoittavat toimenpiteet vähentävät edelleen potentiaalisesti ihmisten välisiä sosiaalisia kontakteja. Rajoitustoimien yhteisvaikutuksien maksimoimiseksi ravitsemisliikkeiden toiminnan rajoittaminen yhtäaikaaisesti koko maassa on Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan välttämätöntä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos päätyi katsomaan, että ravitsemisliikkeiden aukioloaikojen rajoittaminen on välttämätöntä sen varmistamiseksi, että epidemian voimistumista voidaan hidastaa riittävästi. Ravitsemisliikkeiden aukiolorajoitusten arvioidaan välillisesti turvaavan teho- hoidon saatavuutta eri puolilla Suomea ja sitä kautta alentavan kuolemantapausten määrää.

Perustuslakivaliokunta painottaa edelleen rajoitusten välttämättömyyden ja sääntelyn vaikutusten seurantaa ja havaittujen ongelmien korjaamisen merkitystä. Valiokunta kiin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2020 vp

nittää lisäksi huomiota tarpeeseen arvioida jatkossa perusoikeusnäkökulmasta rajoitustoitien yhteiskunnalle aiheuttamia kokonaishaittoja suhteessa niillä saavutettuun hyötyyn.

Ottaen huomioon sääntelyn perusoikeuksiin olennaisesti puuttuva luonne perustuslakivaliokunta painottaa edelleen sekä kohtuullisen kompensoimisen että vaikutuksia lieventävien järjestelyiden viivytyksettömän sääntelyn merkitystä.

Perustuslakivaliokunta esittää, ettei valtioneuvoston asetusta kumota.

22.58 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä asetus puuttuu merkittäväällä tavalla elinkeinovapauteen ja omaisuudensuojaan. Asetus on määräaikainen, ja se on voimassa toukokuun loppuun. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että ravintoloiden sulkemisen välttämättömyys tulee perustella jokaisella alueella erikseen. Rajoitustoimenpiteen välttämättömyys tulee perustella sekä alueellisesti että ajallisesti. Asetuksessa luetellaan kaikki Suomen maakunnat. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan ravitsemusliikkeiden toiminnan rajoittaminen vähentää ihmisten välisiä sosiaalisia kontakteja merkittäväällä tavalla. Se on tärkeä osa rajoitustoimien yhteisvaikutusta.

Viime päivinä on ollut jo nähtävissä merkkejä näiden rajoitustoimien vaikutuksista. Ravintoloiden sulkeminen koko maassa onkin välttämätöntä epidemian voimistumisen hidastamiseksi. Näin tehohoidon kapasiteetti riittää tautihuipun aikana, ja kaikki saadaan hoidettua.

Perustuslakivaliokunta painottaa, että jatkossa tulee arvioida myös ravintoloiden sulkeamisen kokonaishaittoja yhteiskunnalle ja verrata niitä sulkemisesta saatuaan hyötyyn. Valiokunta painottaa, että ravitsemusliikkeiden rajoituksista tulee luopua heti, kun rajoittaminen ei ole enää välttämätöntä kyseisellä alueella. Rajoituksista tuleekin luopua alue kerrallaan tilanteen mukaan.

Valiokunta pitää tärkeänä kiellosta aiheutuneiden menetysten kohtuullista kompensoimista ja vaikutusten lieventämistä. Tähän täytyy löytyä keinoja, kuten on pyritty löytämään muidenkin yritysten kohdalla. Näitä toimia on käsitelty monipuolisesti tämän illan aikana. Kunnat tukevat yksinyrittäjiä, ely-keskukset vähän suurempia ja Business Finland ja Finnvera vielä suurempia. Tässä tarvitaan myös muita toimia. Poikkeuksellinen aika vaatii meiltä poikkeuksellisia keinoja. Tarvitaan myös aivan uusia innovaatioita. Me kaikki voimme tukea ravitsemusliikkeitä tilaamalla niiltä ruoka-annoksia ja kotipaketteja.

Tahdon lausua suuret kiitokset taitavalle puheenjohtajallemme Johanna Ojala-Niemelälle perustuslakivaliokunnan luotsaamisesta ja selkeästä viestinnästä kiireen keskellä. Kiitos asiantuntijoille ja valiokuntaneuvoksille ja edustajatovereille uurastamisesta maan uumenissa päivästä toiseen. Aamulla jatketaan.

23.01 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Kiitos perustuslakivaliokunnalle, että saitte nyt myös tämän asian käsitellyksi, ja näin ollen saadaan nyt ravintolat vihdoinkin kiinni. Moni ravintola tosin on tainnut jo jonkin aikaa sitten laittaa ovensa kiinni, koska asiakkaita yksinkertaisesti ei ole. Se koskee erityisesti sellaisia ravintoloita, jotka toimivat esimerkiksi vaikka kauppakeskuksissa, joissa ei ole asiakkaita ollut enää aikoihin.

Perustuslakivaliokunnan mietinnössä nostettiin esiin se asia, että tässä maantieteellinen raja oli saattanut tulla jollain tavalla kyseeseen. Kuitenkin siinä todettiin, että on aivan perusteltua tässä vaiheessa toimia niin kuin toimitaan, eli koko maassa ravintolat nyt samanaikaisesti sitten menevät kiinni, mikä myös näin ei-niin-juridisesti arvioituna tuntuu järkevältä ratkaisulta, mutta perustuslakivaliokunta totesi myös, että siinä vaiheessa kun

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2020 vp

rajoituksia puretaan, on sitten pohdittava, onko se järkevää tehdä esimerkiksi eri puolilla Suomea eri vaiheissa.

Kuitenkin tiedetään, että ehkä varsinkin sellaisissa ravintoloissa, joissa yö- ja ilta-aikaa vietetään, mahdollisesti myös alkoholia nauttien, ja joita myös baareiksi ja yökerhoiksikin kutsutaan, ehkä tämmöiset taudit, koronavirukset sun muut, helpoimmin leviävät, kun ihmiset ovat monesti lähellä toisiaan, ja tässähän nyt tietysti tämä kiello koskee sitten kaikkia ravintoloita, niin ruokaravintoloita kuin sitten kahviloita ja baareja ja yökerhojakin. Tässä vaiheessa varmaan se on perusteltua, mutta miten tällainen rajoitus saataisiin koskemaan vain tiettytyyppisiä anniskeluravintoloita, voi ollakin sitten vielä astetta haastavampi tehtävä, vaikka se tämän taudin leviämisen estämiseksi perusteltua saattaisi ollakin.

Tässä prosessissahan kuitenkin tuli ilmi se, että meillä ei nykyisestä lainsäädännöstä tuntunut löytyvän sellaisia pykäläiä, edes valmiuslaista, joidenka nojalla oltaisiin saatu suljettua ravintoloita, ja sen vuoksi nyt sitten tällainen uusi laki ja asetus on annettu. Tässä ei nyt siis toimittu niin, että tämä kiinni pistäminen olisi tullut ennen jälkitarkastusta voimaan, vaan se tehtiin nyt niin, että eduskunta tämän ensin käsitteli, ja sitten sen jälkeen nyt menevät sitten 4.4. ravintolat kiinni, paitsi ulosmyynti edelleen sallitaan.

Kuitenkin kun ravintolayrittäjien kanssa keskustele, niin moni kokee, että tilanne on helpottava, kun nyt he ainakin tietävät täsmälleen, mitä he voivat tehdä. Kuitenkin monella on se tilanne, että keskeytysvakuutukset eivät korvaa tästäkään huolimatta tappioita. Onneksi joillakin varmasti sellainenkin onnellinen tilanne on, että näin tapahtuu.

Olen keskustellut monien ravintolayrittäjien kanssa, ja he toteavat, että nyt kun vain ruuan myynti ravintolasta ulos jatkuu ja jos ajatellaan, että volyymit pysyisivät suunnilleen samana ruuan osalta, niin se vaatii työvoimaa erittäin paljon, ja kun siinä ruuan yhteydessä myytävä alkoholi menee käytännössä silloin nolleen, niin se tekee ravintoloiden tilanteesta erittäin tukalan monesti. Ruuan myyminen siinä samassa suhteessa kuin mikä alkoholin myynnistä saatava kate on, on erittäin heikosti kannattavaa. Moni ruokaravintola elääkin sillä, että myy sitten esimerkiksi laadukkaita viinejä siinä ruuan kyljessä ja sitä kautta saa paremmin katetta toiminnalleen. Sen vuoksi olisikin erittäin toivottavaa, että nyt hallitus sitten pohtisi myös tämmöisiä tukia, mahdollista norminpurkua ravintolayrityksille. Nyt tämä alkoholin ulosmyyntirajan nostaminen jo ehdittiin tyrmätä, mutta toivoisin silti, että sitä voitaisiin harkita. En usko, että sille on kovin helposti löydettävissä perusteluja, että se millään tavalla alkoholiongelmiaan vaikuttaisi, jos tilatessaan ravintolasta ruokaa siinä ohessa ostaa kotiin kuljetettuna tai siitä paikalta haettuna esimerkiksi viinipullon — joka maksaa moninkertaisesti enemmän kuin Alkosta, eikä välttämättä Alkosta saa sitä kyseistä viiniä. Uskoisin, että kyllä ne ovat sitten ihan muut paikat, joista se alkoholi yleensä hankitaan.

Muitakin tukia toki tarvitaan tästä ravintoloiden sulkemisesta aiheutuvien menojen ja vahinkojen kattamiseen, että toivottavasti sieltä hallitukselta löytyy nyt näistä rajoituksista aiheutuvien menojen kattamiseen lisää tukitoimia.

23.06 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys ja eduskunnan säätämä laki ja nyt tämä lain pohjalta hallituksen antama asetus ja perustuslakivaliokunnan mietintö ovat kaikki perusteltuja. On tärkeää, että tässä pandemiatilanteessa on päädytty oikeaan lopputulokseen eli siihen, että ravitsemusliikkeet suljetaan nyt koko maassa.

Olisi täysin kestämatöntä, kun kuitenkin koko maa on jo epidemia-aluetta, että jossain päin maata ravintolat voisivat periaatteessa lainsäädännön puolesta olla avoimina. Tämä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2020 vp

jättäisi yrittäjät suureen epävarmuuteen, kun samaan aikaan lainsäätäjät ja viranomaiset kannustavat ihmisiä olemaan menemättä tilanteisiin, joissa voi olla riski kohdata toisia ihmisiä, mikä aina luo virukselle tilaisuuden siirtyä ihmisestä toiseen. Kaikkein pahimpana skenaariona olisi voinut syntyä tilanne, jossa varusmiehet etelän varuskunnista viettävät yönsä valvoen Uudenmaan rajaa ja varusmiehet pohjoisen varuskunnista menevät iltapaillaan viettämään iltaa ravintolaan. Tämän kaltainen tilanne olisi ollut kansakunnan henkisen kriisinsietokyvyn kannalta täysin kestämaton. Elikä tässä mielessä maan hallitus on tehnyt viisaan harkinnan, ja on hyvä, että perustuslakivaliokunta on samalle kannalle päätenyt, että tässä kohtaa juuri nyt on perusteltua se, että ravitsemusliikkeet koko maassa suljetaan.

Arvoisa puhemies! Nyt sitten aivan erityisesti peräänkuulutan maan hallitukselta sitä, että kun tämä pandemiatilanne ei millään tavalla ole ravintolayrittäjien eikä alan työntekijöiden vika, niin maan hallituksen täytyy esittää kiireesti ne eduskunnan edellyttämät toimenpiteet, joilla alan yritysten toiminnan jatkuvuus turvataan tämän kriisin yli. Kassaan täytyy tulla rahaa, jotta yritykset eivät ajaudu konkurssiin. Tähän on varmasti löydettävissä oikeudenmukaisia malleja toteuttaa se niin, että kun päästään takaisin normaalioloihin, niin ravintolat jälleen meitä palvelevat eikä kukaan yrittäjä menetä omaa elinkeinoaan, vaikka juuri tällä hetkellä nyt poikkeusolojen vallitessa tätä heidän vapauttaan elinkeinoja harjoittaa on ollut kansanterveyden suojelemiseksi aivan pakko rajata.

Arvoisa puhemies! Jos jossain kohtaa tartuntatautilaissa on nyt tämän kriisin jälkeen päivittämisen paikka, niin se varmaan liittyy juuri tähän ravintolatoimintaan, miten epidemiatilanteessa tai sen uhan vallitessa voidaan ravintoloitten toimintaa ohjata niin, että ei tarvitse tällä tavalla kiireessä säätää kokonaan uutta lainsäädäntöä asiaan liittyen. Toki edelleen kiitan kaikkia tähän lain valmisteluun ja säätämiseen osallistuneita tahoja siitä, että on ripeästi voitu edetä, mutta tässä kohtaa olisi voitu ja olisi pitänyt edetä jopa vielä ripeämmin.

23.09 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Päätös ravitsemusliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta eli käytännössä ravintoloiden sulkemisesta on oikea ja hyvä tämän epidemian torjumiseksi ja taudin leviämisen ehkäisemiseksi.

Mutta tätä päätöstä ei voi maksattaa yrittäjillä. Suomalaisten suojelemiseksi tehtyjä päätöksiä, joilla rajoitetaan elinkeinoja, ei voi maksattaa yksittäisillä elinkeinonharjoittajilla, ja tämä päätös aivan ymmärrettävästi aiheuttaa ravintoloille ja ravintolayrittäjille ahdingkoa ja ongelmia, jotka johtuvat nimenomaan näistä tehdyistä rajoituspäätöksistä. Sen takia olisi ollut kohtuullista, että samanaikaisesti näiden rajoituspäätösten kanssa olisi tuotu niitä tukimuotoja, joilla nimenomaan ravintoloille tai ravitsemisalan toimijoille kohdistuvia haittoja valtion toimesta myöskin kompensoitaisiin suoraan, eli tällainen ravintoloille räätälöity suorien tukien paketti.

Koska ravintolat kärsivät näistä rajoituksista, valtion olisi kannettava vastuuta ja tuettava pahiten rajoituksista kärsiviä yrityksiä suorilla tuilla. Kun eduskunta hyväksyi ravintolatoimintaa koskevat lakiesitykset, edellytettiin, että hallitus selvittää ravintolayrittäjien toimeentulon ja toimintaedellytysten kannalta kohtuulliset korvaukset ja että hallitus viipymättä ryhtyy toimiin, joilla tarvittaessa tuetaan ravintolayrittäjien toimeentuloa tämän poikkeuksellisen ajanjakson ja myös sen purkamisen aikana. Myös perustuslakivaliokunta on edellyttänyt näiden rajoitusten kompensointia, joten tämä vielä viimeisenä huomiona tähän asiakohtaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2020 vp

Keskustelu päättyi.

Eduskunta päätti perustuslakivaliokunnan ehdotuksen mukaisesti, ettei ravitsemisliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi 31.3.2020 annettua valtioneuvoston asetusta kumota. Asian käsittely päättyi.